Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	6 oktober 2026
Portefeuille(s)	Economische Zaken
Portefeuillehouder(s):	Melanie van der Horst
Behandeld door	Directie Economische Zaken en Cultuur, bestuurszaken.EZC@amsterdam.nl
Onderwerp	Europese inzet op toerisme

Geachte leden van de gemeenteraad,

Zoals in de raadsinformatiebrief van 26 mei aangekondigd, breng ik u met deze raadsinformatiebrief op de hoogte van de Europese lobbyactiviteiten van de afgelopen twee jaar op het dossier toerisme en de samenhang met een aantal andere Europese lobbydossiers. Daarnaast informeer ik u over het onderzoek naar de rol van toerisme in de monoculturalisering van de detailhandel in Europese binnensteden dat Amsterdam samen met tal van andere Europese steden heeft laten uitvoeren.

Amsterdam coördinator van Europese stedenalliantie voor toerisme in balans

Amsterdam is zeer actief op Europees niveau op het dossier toerisme. In 2024 hebben we het initiatief genomen tot, en zijn we trekker van, de European Alliance on Balanced Urban Tourism. Deze alliantie is een netwerk van veertien bestuurlijk gecommitteerde Europese steden[1] (met onder andere Barcelona, Brugge, Florence, Krakau, Parijs, Praag en Madrid), en werkt samen met EUROCITIES, de Organisation of World Heritage Cities en UNESCO. Deze Alliantie voert een gezamenlijke lobby richting Europese instellingen, de Europese Commissie (EC) het Europees Parlement (EP) en de Europese Raad. Sinds het aantreden van de nieuwe EC in 2024 is voor het eerst een eurocommissaris voor Toerisme aangesteld, Apostolos Tzitzikostas.

De lobby is gericht op meer erkenning voor de aantasting van leefbaarheid en het erfgoed als gevolg van overtoerisme, en op de noodzaak van een duurzaam en gebalanceerd toerisme model dat bijdraagt aan behoud en de ambities in de steden. Het college dringt er bij de EC op aan hierin een actievere rol te spelen. Bijvoorbeeld door meer financiële middelen beschikbaar te stellen en onderzoeken te laten uitvoeren. Daarnaast willen we samen met de andere alliantiesteden in gesprek gaan met de EC over meer juridische ruimte om de problematiek te beperken.

De afgelopen twee jaar zat de Alliantie aan tafel bij diverse gremia van de Europese instellingen en inmiddels wordt zij gezien als een serieuze gesprekspartner. Onlangs nam Amsterdam, samen met de Alliantie, deel aan een High Level Dialogue met Eurocommissaris Tzitzikostas[2]. In dit gesprek hebben de steden nogmaals aandacht gevraagd voor de problematiek rond de alsmaar groeiende stroom toeristen en aangegeven welke rol de EC kan spelen om de leefbaarheid terug

---

[1] De bestuurlijk gecommitteerde steden zijn: Amsterdam, Athene, Barcelona, Bologna, Bordeaux, Brugge, Florence, Genua, Krakau, Madrid, Malaga, Parijs, Praag en San Sebastián.

[2] Eurocities heeft over deze ontmoeting een nieuwsartikel gepubliceerd: Nothing on European tourism without European tourism destinations - Eurocities

te brengen. Amsterdam heeft in dit gesprek het onderzoek toeristisch monocultuur (zie hieronder) ter tafel gebracht. De conclusie van het gesprek is dat blijvende urgentie op dit dossier nodig blijft.

Dit najaar zal de Eurocommissaris de EU Sustainable Tourism Strategy publiceren. In dit proces hebben Amsterdam en de Alliantie via een consultatie input gegeven met een position paper en suggesties voor amendementen op het standpunt van het EP. Een resultaat van de lobby is dat de EC heeft bevestigd in het verlengde van de strategie eind 2026 ook Guidelines for Balanced Tourism zal publiceren. Dit zijn aanbevelingen waarin de EC ook aandacht wil voor het betrekken en welbevinden van lokale bewoners.

Onderzoek rol toerisme in monocultuur Europese binnensteden

Samen met de European Alliance for Balanced Urban Tourism en Eurocities heeft het college onderzoeksbureau Sweco gevraagd onderzoek te doen naar de rol van toerisme in de groei van monocultuur van de lokale detailhandel. De uitdagingen in met name de binnenstad op het gebied van toeristische monocultuur blijven groot. Ook andere Europese steden binnen de Alliantie ervaren monocultuur in historische binnensteden als een zorgelijke ontwikkeling en zij zien toerisme hierin als aanjager. Het Engelstalige onderzoek ‘De rol van toerisme in de monoculturalisering van de lokale detailhandel in Europese binnensteden’ en de Nederlandse samenvatting zijn als bijlage bijgevoegd.

Het onderzoek is een eerste Europese benchmark waarin de uitdagingen en mogelijke oplossingen van de afname van de winkeldiversiteit door toerisme is onderzocht. De deelnemende steden kunnen hierin van elkaars beleid en ervaringen leren, om vervolgens samen op te trekken richting Brussel en te pleiten voor handvatten om monocultuur het hoofd te bieden.

Uit de resultaten van het onderzoek[3] blijkt dat er een duidelijk patroon is in de afname van lokale detailhandel in de afgelopen vijf tot tien jaar in twintig Europese steden. Toerisme werd in het onderzoek, naast hogere huurprijzen, veranderend consumentengedrag en online retail, door steden benoemd als een factor die een rol heeft in de monoculturalisering van het winkelaanbod. Het is zelden op zichzelf staand de oorzaak van een afname van een divers winkelaanbod, maar wel vaak de katalysator en het kan een kantelpunt zijn waardoor lokale functies verdwijnen. Daarnaast signaleren de onderzoekers dat het steden aan aanvullende (Europese) beleidsruimte ontbreekt om hun stadscentra leefbaar te houden. Hierover wil de Alliantie gesprekken starten met de EC.

Samenhang met andere lobbyactiviteiten in Europa

Het college zet ook in op andere lobbydossiers die bij dragen aan de leefbaarheid en het reguleren van de bezoekerseconomie, zoals short-term rentals (vakantieverhuur van woningen), regelgeving rondom buitenlandse kentekens, internationale treinverbinding en luchtvaart.

- Short-term rentals

Onderdeel van de negatieve impact op de stad door (over) toerisme, is de praktijk van vakantieverhuur in woningen aan toeristen. Amsterdam is coördinator van de European Cities Alliance on short-term rentals (STR). Dankzij deze alliantie is in 2024 nieuwe EU-wetgeving tot stand gekomen die in mei 2026 inwerking is getreden. Deze wetgeving verplicht platforms om verhuurdata te delen met lokale overheden, waardoor het college beter in staat is om de

[3] Een korte Nederlandse samenvatting van het onderzoek vindt u hier: Toerisme versnelt verdwijnen van lokale winkels in stadscentra | Sweco Nederland

Amsterdamse regels te handhaven. Omdat de overlast vanwege vakantieverhuur in Europese steden hardnekkig is, heeft de Europese Commissie nieuwe, aanvullende wetgeving voor STR aangekondigd. Dit jaar wordt in september verwacht.

- Buitenlandse kentekens

Amsterdam heeft samen met diverse partners eind 2024 succesvol lobby gevoerd om touringcars en vrachtwagens met buitenlands kenteken die de regels inzake toegangsbeperkingen van de 7,5t zone niet naleven, automatisch te kunnen beboeten middels camerahandhaving.

- Internationaal spoor

De afgelopen twee jaar heeft Amsterdam samen met de Metropoolregio Amsterdam en de Vervoerregio Amsterdam gelobbyd voor verbetering van het Europees hogesnelheidsnetwerk spoor en treinverkeer als duurzaam alternatief voor vliegen en wegvervoer (auto's en bussen). Dit door gesprekken met de Eurocommissaris Tzitzikostas en via een joint statement en brief van de Taskforce van steden en betrokken organisaties. Verder is Amsterdam momenteel actief in de Northern Corridor Coalition. Daarin werken we samen met andere steden, Europese instellingen en ProRail om een Noordelijke spoorcorridor Amsterdam–Hamburg–Kopenhagen–Scandinavië te ontwikkelen.

- Luchtvaart

Begin 2026 heeft Amsterdam via een consultatie input geleverd op de aankomende Europese balanced approach verordening, waarin gepleit wordt voor een betere balans tussen aantal vluchten en de overlast die daarmee gepaard gaat. In 2025 zijn enkele bestuurlijke pogingen gedaan om met andere steden in gesprek te gaan over de balans tussen groei van luchthavens en bijkomende overlast. Er waren echter te weinig overeenkomsten om hier met steden verder op samen te werken.

Vervolg en vooruitblik

De afgelopen twee jaar hebben we met de inzet vanuit de European Alliance on Balanced Urban Tourism ervoor gezorgd dat er nu duidelijk meer aandacht is binnen de Europese instellingen voor de noodzaak van een gebalanceerd toerisme model. Daarnaast wordt de Alliantie gezien als een serieuze gesprekspartner. Dit vormt een goede basis voor Amsterdam om ons ook de aankomende periode actief op toerisme in te zetten in Brussel, wetende dat deze lobby een lange adem vergt. Zo willen we als Alliantie lid worden van de expertgroep Together for EU Tourism (T4T). Deze expertgroep, bestaande uit overheden, bedrijven en organisaties, geeft advies aan de EC over de duurzame ontwikkeling van toerisme in Europa. Met deelname aan deze expertgroep willen we het stedelijk perspectief versterken en een rol spelen in de uitvoering van de EU Sustainable Tourism Strategy en in het opstellen van de Guidelines for Balanced Tourism.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Melanie van der Horst
Wethouder Aanpak Binnenstad en Economische Zaken
Bijlagen:

1. De rol van toerisme in de monoculturalisering van de lokale detailhandel in Europese binnensteden (Engels), Sweco 30 juli 2025
2. Samenvatting Sweco rapport